

Dr. Friderik Klampfer

Moralni status zigot in zgodnjih embrijev v luči polemik o raziskavah na embrionalnih matičnih celicah

Razvozlanje človeškega genoma in odkritje totipotentnosti embrionalnih matičnih celic sta vzbudila novo upanje milijonom bolnikov po vsem svetu, hkrati pa dala nov zagon že malce upehani razpravi o moralnem statusu človeških zigot in zgodnjih embrijev. Samooklicane moralne avtoritete so pohitele z opozorili, da bi že s samo uporabo 'odvečnih', kaj šele z ustvarjanjem novih embrijev izključno v namene raziskovanja nedopustno okrnili njihovo človeško dostojanstvo, predstavniki oblasti pa so slednje nemudoma vzeli v bran in tovrstnim raziskavam nadeli (pre)tesen zakonodajni jopič.

Moralna obsodba raziskav na embrionalnih matičnih celicah pa se opira na vrsto po premisleku spornih, a le redko problematiziranih metafizičnih in etičnih podmen. V svojem prispevku se kritično lotevam treh takih domnev: (i) da so zigote potencialno odrasle človeške osebe, (ii) da jim ta dragoceni potencial sam po sebi zagotavlja polnovreden moralni status ter (iii) da jih zato ne bi smeli obravnavati izključno kot sredstvo za druge, najsi bo še tako plemenite cilje in smotre. V nasprotju s tem dokazujem, da s stališča plavzibilne metafizike in etike človeške osebe (i) nikoli nismo bili človeške zigote, (ii) (tudi če bi sprejeli, da človeške zigote in zgodnji embriji so potencialne človeške osebe) zgolj potencial za lastnost, od katere je odvisen poln moralni status, še ne zadošča zanj, in (iii) (tudi če bi sprejeli, da človeške zigote in zgodnji embriji uživajo določeno moralno varstvo), njihova uporaba (in uničenje) v raziskovalne namene ne kršita prepovedi instrumentalizacije človeških oseb.